

גליון מס' 202

שבת פרשת שופטים תשפ"ה

אמשיח

שיחות, דרשות ומאמרים למגידי שיעור ולכל דורש ברבים
לאורו ולזכרו של מרן קדוש ישראל ותפארתו שר התורה זיע"א

ערוך מתוך שיעורי לב ארי - ב"ב

עניין של חינוך

שפטים ושטרים תתן לך (טז, יח)

מעשה ב רבי חנינא בן אלעזר שבא אליו אדם אחד וקבל על שכנו שיש לו אילן שנוטה לתוך שדהו ומפריע לו. אמר לו רבי חנינא: "תבוא מחר". לא ידע אותו אדם שגם לרבי חנינא היה עץ בשדהו שנטה מעל שדה שכנו... מיהר רבי חנינא ושלח פועלים לקצוץ את העץ שלו שלא יטה מעל שדה שכנו. למחרת הגיעו בעלי הדין לפניו, פנה רבי חנינא לבעל העץ ואמר לו "צריך אתה לקצוץ את האילן". מיד קפץ אותו אדם ואמר "הלא גם האילן שלך נוטה לשדה חברך!" אמר לו רבי חנינא "צא וראה שקצצתי את האילן שלי. כך עשה גם אתה". הלך אותו האיש וקצץ את העץ. פלא עצום: מדוע עד שבא אותו אדם לדין לא עשה רבי חנינא כלום עם אותו העץ שנטה מעל שדה שכנו? מלמד אותנו המדרש כמה קשה לאדם לראות את הפגמים של עצמו. אפילו אדם גדול ביותר לא ראה את העובדה שיש לו עץ כזה ולא קצץ אותו. רק לאחר שראה מול עיניו כזה מעשה, הבין שאכן זה לא בסדר שאילן מהשדה שלו נוטה לשדה אחרת ומזיקה. ובקצרה: שופטים ושוטרים תתן לך! לא לאחרים! אל תשפוט את אחרים - שפוט את עצמך! (ידד העש"ט).

בברכת שבת שלום

מערכת לב ארי

פנינים משלחן מלכים

"לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" (יז, יא)

מרן המשגיח הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל, כידוע, הוציא לאור את הספר "דעת תורה" של סבו, המהרש"ם מברעזאן זצ"ל, והוא היה זקוק לכסף להוצאת הספר. לשם כך התכוון ב'בין הזמנים' של חודש ניסן, מיד אחר הפסח לנסוע לחו"ל, להיפגש שם עם נדיב אחד, בתקווה שהלה יתרום להוצאת הספר. אבל כמובן, לפני שנוסעים לחו"ל צריכים לבקש רשות מהמשגיח, איש אלוקים קדוש רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל שהיה בבני ברק. לילה לפני הנסיעה, הגיע רבי שלום עם המזוודה, וכמובן עם כרטיס הטיסה, לבית חתנו, הרב אריאל בבני ברק, כדי להיכנס בבוקר אל המשגיח, לקבל את רשותו לנסוע ולקבל את ברכתו. ימים ספורים קודם לכן, בחול המועד פסח, היתה ברית בבני ברק לנכדו של רבי שלום, כאשר המשגיח היה הסנדק, אבל רבי שלום לא השתתף בברית. כאשר נכנס אל המשגיח לקבל את ברכתו, שאל אותו המשגיח: "הרי היתה לפני כמה ימים ספורים ברית לנכד שלך, ואיך יתכן שהזיידע (הסבא) לא הגיע לברית? השיב רבי שלום: היה לי כאב רגליים, והייתי צריך לנוח קצת. שאל אותו המשגיח: היה לכם כאב רגליים? אם כן כיצד אתה עומד כעת לנסוע לאמריקה, הרי אתה צריך לנוח? שמע זאת רבי שלום, נפרד מהמשגיח, שב לבית בתו, שם המתינה לו הרבנית שליוותה אותו לבני ברק, נטל את המזוודה, ואמר לה שחוזרים לירושלים הביתה. הרי המשגיח אמר שצריך לנוח. היא שואלת אותו: הרי הכל מוכן לנסיעה?! והוא משיב לה: המשגיח אמר... אני לא יודע מה אתם הייתם עושים, אני יודע מה אני הייתי אומר למשגיח: ברוך השם, עבר לי הכאב רגליים, אחרת לא הייתי יכול להגיע, ואני חש בטוב ויכול לנסוע לאמריקה. אבל רבי שלום לא אומר הסברים, אם הוא שומע מהמשגיח שצריך לנוח, אז הוא נוסע בחזרה לירושלים! זמן לא רב לאחר מכן, הוזמן רב שלום להיות סנדק בברית שהתקיימה בטלזסטון. מגיע רבי שלום לברית, והנה הוא פוגש שם את אותו גביר, אליו תכנן לנסוע לאמריקה. הגביר הזה היה בארץ עוד לפני פסח, ואם רבי שלום היה נוסע לאמריקה, הוא כלל לא היה פוגש אותו! מבהיל ומרעיד, אם לא היה שומע לקול המשגיח הוא היה נוסע לאמריקה לחינם. אבל זה עדיין לא הכל, רבי שלום סיפר כי ברגע שבוטלה הנסיעה לאמריקה, הרי נותר לו זמן פנוי, והוא 'התיישב' מיד לכתוב את הספר "לב אליהו". ואני אומר לכם: אם לא זה שרבי שלום ביטל את נסיעתו, לא היה יוצא ה"לב אליהו" לעולם! (יחי ראובן)

לע"נ הבחור אריה ז"ל בן דוד וזהבה הי"ו

מערכת שיעורי לב ארי - שיעורים שבועיים לאור הפרשה מפי הרב אריה יוסף שליט"א

מעשה שהיה...

הילולא דצדיקייא

הילולת מרן הגאון

הרב גרשון שאול

יום טוב ליפמן

בעל 'התוספות

יום טוב'

זצ"ל זיע"א

(ו' אלול תי"ד)

הגאון הרב גרשון שאול יום-טוב ליפמן הלר זצ"ל ה'תוספות יום-טוב': נולד בשנת ה'של"ט בוואלירשטיין בייערן לאביו: הגאון ר' נתן. אביו נפטר לפני שנולד ועל כן גדל אצל סבו, ר' משה זצ"ל. בצעירותו למד אצל המהר"ל מפראג ונחשב מגדולי תלמידיו. עוד בילדותו ניכר כי לגדולות נועד. בנוסף לבקיאותו הרבה בש"ס ובפוסקים עסק גם בקבלה. בהיותו בן 18 בלבד התמנה לדיין בפראג, בבית דינו של רבו המהר"ל. בתפקיד זה כיהן כ-28 שנים. בשנת ה'שפ"ה החל לשמש כרב בניקלשבורג שבצ'כיה ולאחר ששה חודשים התמנה לכהן כאב"ד בווינה שב אוסטריה. בשנת ה'שפ"ז חזר לפראג והתמנה כרב העיר. לרגל מלחמת שלושים שנה הטילה הממשלה מיסים כבדים על כל הקהילות. רבינו היה בראש הועד לקביעת המסים, שהגיעו לסכום של 40,000 טהאלר. שונאיו הלשינו עליו לפני הקיסר פרדינאנד כי הוא נושא פנים לעשירים ומעריכם פחות ממה שהם חייבים לשלם וגם טענו כי ספריו 'מעדני מלך' ו'לחם חמודות' - בשמות האלה פגע במלך. רבינו נאסר בשנת ה'שפ"ט ובית הדין גזר עליו גזר דין מוות, אולם לאחר תחינות ובקשות חנן אותו הקיסר ושחררו תמורת קנס נכבד ונאסר עליו למלא משרה רבנית בפראג. בשנת ה'שצ"א עבר לפולין וישב בלובלין, בריסק, נמירוב ובלודמיר. תבע לחזק את החרם והתקנה שתוקנה יובל שנים לפני כן, שלא לקנות את הרבנות בכסף. שונאיו שוב הלשינו עליו לשלטונות, וגזרו עליו גירוש מלודמיר. גם גזירה זו בוטלה בהשפעת יהודי המקום. בשנת ה'ת"ג התמנה לרבה של קרקוב שבפולין, ולאחר כמה שנים גם לראש הישיבה. רבנו נלב"ע ב-ו' אלול ה'תי"ד, ציונו בעיר קרקוב שבפולין. רבנו חי ופעל כ-75 שנים.

ת.נ.צ.ב.ה. וזכותו תגן עלינו אמן!

צדיק גוזר! \ ספור על רבינו מרן הגאון הרב גרשון שאול יום-טוב ליפמן הלר, בעל 'התוספות יום טוב' זצ"ל זיע"א

רבינו כיהן כרבה של עיר פראג, וניהל את הקהילה הגדולה במישרים, והנהיג בה הנהגות טובות וסדרים ישרים, בענייני המיסים שהטילה הממשלה. כי עד כה היתה הנהגת ענייני המיסים מסורה בידי תקיפי הקהילה, אשר חלק מהם השתמשו בכח משרתם להטיל את נטל המיסים על המון העם, מבלי שיצטרכו עשירי הקהילה לשאת בעול הכבד לפי מצבם. הדבר נגע ללב הרב, והוא נכנס בעובי הקורה, והעמיד את עצמו בראש השמאים, והעריך את חלוקת המיסים לפי רכושם ומעמדו של כל אחד מהקהילה. הדבר הזה עורר את חמתם של חלק מעשירי הקהילה, ובעיקר עשיר גדול אחד, החל לחתור בכל כוחו להעביר את רבינו ממקומו. אותו עשיר היה חלפן חצר הקיסר, ולכן היו לו קשרים עם שרי המלוכה. שרים אלו היו חייבים לו כל אחד מהם סכומים גדולים של כסף, ואז פנה אליהם בהצעה, שהוא מוכן לוותר על חלק מהסכום שחייבים לו, ובתמורה יעזרו לו לסלק את הרב מרבנות פראג. לאחר מכן פיתה את אחד הדיינים ולמדן נוסף שהיו משונאי הרב, והם העתיקו וסילפו קטעים מספר 'מעדני מלך' שחיבר הרב, ורצו להוכיח בזה כי הרב הינו מסוכן ומזיק גדול למדינה. הדברים פעלו אצל המלכות, ורבי יום טוב נתפס והושב בבית-האסורים. המלכות התייחסה לדברים בחומרה רבה, והרב היה צפוי לעונש מוות, ולגירוש כל היהודים מעירו. אך ה' שומר ישראל הקדים רפואה למכה, ורבי שמואל, בנו של ר' יום טוב שחזר מהישיבה בעיר מיץ, ולא ידע ממה שאירע, וישב לנוח בגן העיר. לפתע שמע זעקות שבר "הצילו!" מפי אשת שגריר צרפת, היא נשאה בזרועותיה את תינוקה, ועליו שמיכה אדומה. והנה שור נגח בראותו שמיכה אדומה התחיל להשתולל ולרדוף אחריה, והיא בורחת וצווחת "הצילו!". רץ הבחור לעזרתה, והוציא את השמיכה האדומה, והשליך אותה לעבר השור. השור רמס אותה, עד שעשאה לחתיכות דקות, ובזה הציל את אשת השגריר ותינוקה ממוות בטוח. כשהגיע לביתו, ונודע לו את אשר קרה לאביו, ביקר אותו בבית-האסורים, וסיפר לו אביו את כל מה שקרה בגלל המלשינים. מיד קם והלך לבית-השגריר הצרפתי. השגריר ורעייתו קיבלו אותו בכבוד גדול. סיפר הבחור את כל מה שאירע לאביו. כששמע זאת השגריר, הבטיח לו כי יעשה הכל כדי להציל את אביו. המלך הורה לשופטים לגזור משפט מוות על הרב. כשהשגריר שמע זאת, איים בשם מלכות צרפת כי לא תעמוד מנגד במשפט עוול כזה. נסוג המלך הרשע ממחשבתו הרעה והמיר את עונש המוות בעונש כספי כבד, עד שיצא נקי מנכסיו וגם הדיח אותו ממשרתו. אך יד ה' נגעה במלשיניו, ומתו הם ובניהם בזה אחר זה, על אף שרבינו מחל להם בלב שלם. באותם ימים חלה גם אותו העשיר. שהיה ראש המלשינים, והיה מוטל על ערש דוי, רצה הרב ללכת לבקרו, אך חשש שמא העשיר יחשוב, כי הרב בא לשמוע לאידו. בעודו מסתפק, בא משרת העשיר, וביקש בשם אדונו שיבוא מהר לבקרו, כי יש לו דבר נחוץ מאוד. הלך אליו רבינו, ומצאו שוכב במיטתו ומתפתל מיסוריו. פנה החולה ואמר: "יודע אני שהתברר לכבודי, כי אני הייתי הרודף שלו וגרמתי לו כל הצרות, אך עם זאת, לא היתה כוונתי ח"ו להרע בממדים כאלה. ואני מבקש מחילה וסליחה, ומבקש מרבינו שיתפלל בעדי, חוס וחמול על נשמת, ותתפלל לפני הקב"ה שירפא אותי, כדי שאוכל לתקן את מעשי". והתפרץ בבכיות סוערות. ואכן רבינו נענה לו ואמר: "מוחל אני לך בלב שלם". (מלוקט בשינוי לשון קלים מתוך 'פניני הצדיקים')

"כי יפלא ממך דבר למשפט" (יז, ח).

"למד לשונך לומר איני יודע", הורונו חז"ל, ובמיוחד כאשר באמת אינך יודע... מדת חכמים להודות על האמת. לא אחת כתב רש"י "איני יודע מה מלמדנו". רבותינו הסתפקו בדינים ולא הכריעו בהם, ופרשה שלמה שנינו בפרשתנו: "כי יפלא ממך דבר למשפט", כשהסנהדרין המקומית נבוכה, מודה היא במבוכתה, "וקמת ועלית" אל הסנהדרין הגדולה בירושלים.

מעשה שהיה, בפרוס הפסח בא אדם לפני מרן רבי יעקב קמינצקי זצ"ל, ראש ישיבת "תורה ודעת" בניו יורק, ושאל על כשרות תרופה מסוימת לפסח. בחן רבי יעקב את מרכיביה אחד לאחד, והסתפק בכשרות אחד מהם, חשש שמא עשוי הוא מעמילן חיטה, ואז, אם אין כאן חשש פקוח נפש, רצוי להימנע מנטילת התרופה. קם רבי יעקב על תשעים שנותיו, ופנה לבית המרקחת לשאול לתכולת המרכיב. מיהר הרוקח ופתח את ספריו, דפדף וחפש, עיין וקבע: "כשר, בלא שום חשש!" הודה לו רבי יעקב במאור פנים על הטרחה ועל התשובה, שב לביתו והתקשר לכימאי ממכריו. התאמת החשש: התרופה אינה כשרה לפסח... הסביר רבי יעקב לתלמידו: "ממבט עיניו ומנימת קולו של אותו רוקח, הבנתי שבחיפושיו לא מצא את מבוקשו 'אלא התבייש לומר 'איני יודע'... דע, הוסיף ואמר, כי זה ההבדל בין רוקח לרב, מחויבותו של הרוקח היא לשואל, לפונה ולקונה, לפיכך חייב הוא להשיב תשובה, ואם אינו יודע – יבדה אותה מליבו, אבל מחויבותו של הרב היא לתורה, לאמת הצרופה, ואפילו משה רבנו לא בוש לומר באחד המקרים: שמעתי מפי ה' הלכה זו ושכחתי! " הוסיף רבי יעקב וסיפר: כשהגאון בעל "בית הלוי" זצ"ל התמנה לרבה של בריסק, ידעו הכל שהוא אחד מגדולי הדור ופוסקיו, אבל מיד עם עלותו על כס הרבנות באה לפניו שאלה בהלכה, עיין בה וענה: 'איני יודע'... התפלאו השואלים, אך החרישו. באה לפניו שאלה נוספת, עיין וענה 'איני יודע'. הפליאה גברה, ועמה אף האכזבה. בטוחים היו שזכו ברב גדול בתורה, והנה אין הוא יודע לפסוק הלכה! באה לפניו שאלה שלישית, וענה שאינו יודע מה הדין. זה כבר עבר כל גבול. התכנסו נכבדי הקהל לדון בעניין, והחליטו שאולי גאון הוא רבם בפלפול בסוגיות וראוי לעמד בראש ישיבה גדולה, אבל בתור רב הוא כישלון חרוץ... התארגנו כמשלחת ועלו להודיע לו על החלטתם. חייך הרב, ואמר: 'אל נא תדאגו, רבותי. יודע אני לפסוק הלכות, ואענה, ברצות ה', על כל שאלותיכם, רציתי רק לחנך אתכם – ואת עצמי! – שאם יקרה שלא אדע את התשובה, לא אבוש לומר: 'איני יודע'...".

רבי יעקב קמינצקי היה "חטיבת האמת" בכל מהותו, בכל אורחותיו. הוא העיד על עצמו שלא שיקר מימיו ולא סטה מן האמת. האנקדוטה הבאה תמחיש את אישיותו: יובל שנים לפני כן, הוזמן על ידי הגאון רבי שרגא פייבל מנדלוביץ זצ"ל לעמוד בראש ישיבת "תורה ודעת". התפתחה ביניהם שיחה אודות הנחת "תפילין דרבנו תם". הבהיר רבי יעקב שבחוגי הליטאים אין נוהגים להניחם לאחר התפילה. מנהג זה רווח בקהילות החסידים. שאל הרב מנדלוביץ: "אבל החפץ חיים זצ"ל היה מחוגי הליטאים, ובערוב ימיו הניחם?! " חייך רבי יעקב ואמר: "החפץ חיים התחיל להניחם בהגיעו לגיל תשעים. כשאגיע לגיל זה אניחם גם אני... " למעלה מחמישים שנה עברו, וביום הולדתו התשעים התחיל רבי יעקב להניח "תפילין דרבנו תם", בגלל אותה אמרה שיצאה מפיו...

(מעין השבוע)